

Література:

1. Закалюк А.П. Курс сучасної Української кримінології: теорія і практика. УЗ кн. К : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. 320 с.
2. Богатирьов І. Г. Кримінологія : підручник / заг. ред. І. Г. Богатирьова, В. В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
3. Кузнецов М. Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1(7). С. 136–145.

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї – НАЙНЕБЕЗПЕЧНІША ФОРМА ДОМАШНЬОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Богатирьов І.Г.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Вивчаючи проблему насильства в сім'ї варто зазначити, що вона є найбільш небезпечною формою домашньої злочинності. Тому протидіяти такому ганебному явищу потрібно всією громадськістю, а суб'єктам запобігання важливо бути достатньо професійно підготовленими. Ми підтримуємо позицію американського філософа Дж. Лоуренса, що «насильство – це вияв кримінальної насильницької поведінки, воно супроводжує всю історію людства, і немає однозначних оцінок причин його вчинення. Тому насильство в сім'ї сьогодні викликає багато спірних питань та суперечливих позицій» [1, с. 57].

До речі, саме кримінологічна наука досліджуючи проблему домашнього насильства дійшла висновку, що запобігти цьому суспільно небезпечному явищу варто не кримінальною відповідальністю і покаранням, а передусім удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Це з одного боку забезпечить не тільки захист суспільних відносин від небезпечних посягань, але також захист нестійких членів суспільства від подальшого морального падіння, оскільки не дає їм стати злочинцями, тим самим позбавляє їх від практично неминучого наслідку злочину у вигляді відповідного покарання.

Сучасний кримінологічний стан дослідження насильства в сім'ї як форми домашньої злочинності дає підстави вести мову про те, що у нашій країні впродовж тривалого часу спостерігаються невтішні тенденції. Тому процес становлення України як соціальної, демократичної, правової держави тісно пов'язаний із забезпеченням дотримання прав і свобод у такій важливій для суспільства сфері як сім'я.

Отож, домашнє насильство варто розглядати у різноплановості системи соціальних відносин, які відображаються у відповідних формах і рівнях культурно-духовних утворень, зокрема моралі, праві, політиці, економіці. З цього приводу ми підтримуємо вітчизняного вченого О. М. Костенко, що будь-які спроби реформування у різних сферах українського суспільства виявляються як волюнтаризм і утопізм, якщо вони не пов'язані з формуванням у громадян соціальної, тобто політичної, економічної, правової, моральної культури [2, с. 125].

Цікавою в контексті вивчення домашнього насильства є позиція вітчизняного вченого О. М. Гуміна, на думку якого теорія і практика постійно стикаються з двома основними проблемами: зростання насильства у його різних виявах та зниження рівня його запобігання. Більше того, сучасна кримінологічна наука поки що не володіє міцним науковим інструментарієм, необхідним для всебічного та об'єктивного аналізу виявів домашнього насильства та забезпечення пошуку оптимальних шляхів його запобігання[3, с. 5].

Враховуючи, що насильство у сім'ї є комплексним явищем, ми вважаємо, що запобігти йому можна лише об'єднавши зусилля усіх соціальних інституцій шляхом забезпечення виконання загально-соціальних, спеціально-кримінологічних, індивідуальних та віктимологічних заходів, завдання яких спрямовано на реалізацію економічних, правових та соціальних програм оздоровлення суспільства, підвищення ролі сім'ї, створення умов захисту від будь-яких виявів дискримінації у сімейних відносинах.

Досліджуючи зв'язок між кривдником і жертвою у сім'ї, їх правову природу і роль у розвитку сімейних відносин, робимо висновок, що в структурі насильницької поведінки переважають родинно-побутові конфлікти, соціальні зв'язки. Вітчизняними вченими О.М. Джужою та Є.М. Моїсєєвим встановлено, що поведінка жертви може: а) перешкоджати вчиненню насильства; б) бути нейтральною при насильстві; в) сприяти насильству; г) провокувати насильство; д) бути виконавцем або учасником насильницьких дій [4, с. 17].

Найбільш суттєвими важелями, які можуть вплинути на процеси запобігання насильству в сім'ї, є: створення потужної законодавчої бази щодо запобігання насильству в сім'ї, її систематичне удосконалення та приведення з часом у відповідність до міжнародних вимог; визначення пріоритетними напрямами роботи дільничних інспекторів міліції та

кримінальної міліції у справах дітей щодо запобігання насильству в сім'ї; створення належних умови взаємодії між правоохоронними органами, органами самоврядування та громадськими організаціями щодо запобігання насильству в сім'ї; проведення законопроектної роботи з удосконалення відповідного законодавства з питань запобігання насильства в сім'ї з урахуванням правозастосовної практики; розробка потужних наукових, науково-методичних видань, проведення конференцій, семінарів, практичних тренінгів з питань запобігання насильству в сім'ї.

Висновок. На підставі вищевикладеного робимо висновок, що сім'я як осередок суспільства без підтримки держави та її інституцій, на жаль, не завжди спроможна виконувати свою головну функцію – забезпечення належного добробуту та виховання дітей. Історія свідчить про те, що у сім'ях, де панує пияцтво, бійки, сварки, безробіття та інші ганебні для суспільства явища, існує феномен, який становить велику суспільну небезпеку – це насильство в сім'ї.

Література:

1. Lawrence J. Violence. *Social Theory & Practice*. 1976. № 9. 117 p.
2. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу: монографія. Київ, 2008. 352 с.
3. Гумін О. М. Кримінально-насильницька поведінка проти особи: монографія. Львів, 2009. 360 с.
4. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. Проблеми кримінальної віктимології (кримінологічний, психологічний та пенітенціарний аспекти): монографія. Київ, 1998. 84 с.

ЗАХИСТ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Богущ Л.А.

кандидат педагогічних наук,

член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,

доцент кафедри теорії та методики журналістської творчості

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Прийнявши в 2001 році Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», Україна стала однією з перших країн Східної Європи, яка